

Казвам нашенска, защото чертите на българина, които имам предвид, са се развивали и съхранявали най-много там, облагоденени от онова узряване на националната ни култура през XVIII и XIX в., което намира израз не само в делата на великите ни предходници, но и в самия живот на хората, в тяхното битово съзнание и самочувствие.

Тъкмо там, в тези селища бит и история по своему се преплитат и извисяват, там местното и националното са обвързани в едно органично единство. Средоточие или, по-точно, начало на това единство е **възрожденската личност**. Разбира се, не е по силите на фолклористите да проследяват личностните превъплъщения на нашето национално въздигане. Фолклористът търси по-скоро проявите на масовото и трайното, на онова, което формира традицията и нейния основен принцип – обичая. Но все пак онзи, който малко или повече е допирал до поривите на народа ни към прераждане на неговия етничен живот в онези времена, не е могъл да не премисли приноса на Братя Миладинови и Г. С. Раковски, на В. Априлов и П. Р. Славейков, на Ив. Богоров, В. Чолаков и толкова други. Да не говорим за Л. Каравелов и дори за Хр. Ботев. И не е могъл да не премисли, че формирането на нацията като че ли преминава с различна сила и в различни форми през земята ни. Най-рано и с особена емоционалност този процес се начева сякаш в Македония, откъдето идва и книжицата на Отец Паисий, и „Български народни песни“ от Миладиновци, за да се получи онова повсеместно узряване на националното ни съзнание, което се изяви така мощно през втората половина на XIX.

Историята отреди така, че тъкмо от Котел надолу през Сливен и Тракия личностният потенциал на Възраждането се изяви с цялата му възможна пълнота. Можем да тръгнем от Софроний или от Алтънлъ Стоян войвода, от търговеца или книжовника, от служителя на империята или от даскала, от овчаря или от Инджето, за да стигнем до онзи, който преплава в едно енергията на няколко поколения, до Раковски. Вървейки из тези селища, роденият другаде улавя как от всяка селищна история, от преданието и песента, от чутото и прочетеното се възвзема една от пътеките към българския национален пантеон. И воденият другаде улавя как националните ни герои влизат подобно на старите богове между хората, за да заживеят според нравствените канони и непретенциозните ритуали на един народен култ.